

Explosieve natuur en ijzige kou: Winter in Yellowstone

Bison zijn het voorkeursvoedsel van Yellowstone National Park geisers.

Het eerste nationale park ter wereld mag zich, bijna 140 jaar na de oprichting, nog steeds één van de populairste gebieden van Noord-Amerika noemen. In de zomer stromen massa's toeristen toe, maar in de winter hebben de dieren, op een enkele skiër na, het park weer voor zich alleen. Het is een magisch seizoen, met surreële landschappen van stomende geisers in een maagdelijk wit landschap.

TEXTE EN FOTOGRAFIE: HANS WOLKERS

Het is hartje winter en het landschap van Yellowstone National Park is gehuld in een dikke laag sneeuw. Het vriest meer dan vijftig graden en een waterig ochtendzonnetje werpt aarzelend de eerste oranjeachtige stralen over het verstilde landschap. Zacht knisperend trekken onze ski's rechte sporen in de maagdelijke sneeuw. Af en toe stoppen we even om de bijna onaardse schoonheid van het landschap in ons op te nemen. Adem bevriest tot ijspegels aan onze sjaals. In de verte braakt een uitbarstende geiser dikke wolken waterdamp uit, terwijl een diepblauwe poel bescheiden wolkjes stoom de koude vrieslucht mist. Door de ijzige kou bevriest de damp op de omringende dennentoppen, die in een knisperende jas van ijskristallen zijn gehuld. Een groepje bison doet moeizame pogingen de sneeuw met hun zware koppen weg te buldoeren, om zo bij wat verdroogde pollen gras te komen. Dat blijkt een hele klus, want hun voedsel is met ruim een halve meter sneeuw bedekt. Ondanks hun formidabele voorkomen zullen heel wat van deze dieren aan de gevolgen van Yellowstone's barre klimaat sterven.

Slapend monster

Yellowstone is het grootste en meest gevarieerde vulkanisch actieve gebied ter wereld. Het ligt op zo'n 2.500 meter hoogte en bestaat uit uitgestrekte naaldbossen, bergen, diepe valleien en uitgestrekte vlakten. Nergens ter wereld zijn de vulkanische uitspattingen van de aarde zo goed te bewonderen als hier. Geisers die hun hete lading tientallen meters hoog de lucht inspuiten, diepblauwe vulkanische meertjes en

Dolich coyote probeert te overleven.

Wien Amerikaanse adelaar op zoek naar gras.

Yellowstone's winterlandschap en deeltjes van de geisers en de bison.

De wolf is de belangrijkste predator van de bison.

De voor de bison is de winter een tijd van honger.

Op veilige afstand zien we hoe dit slapende monster ontwaakt

borrelende modderpoelen zijn slechts een onderdeel van de schat aan thermale juweeltjes die Yellowstone rijk is. Heel bijzondere juweeltjes zijn de kalkterrassen bij het plaatsje Mammoth Hot Springs, aan de rand van het park. Oporrelend, kalkrijk thermaal water heeft hier in de loop van vele millennia een prachtig terrassencomplex van kalksteen gevormd. Het water stroomt van het ene in het andere kalksteenbassin en hoewel kalksteen van zichzelf spierwit is, hebben bacteriën die op het kalksteen groeien en zich uitstekend in het warme water thuis voelen de terrassen in allerlei bruin- en oranje tinten gekleurd. Winter is de perfecte tijd voor een bezoek aan Yellowstone. De drommen toeristen zijn verdwenen en het spectaculaire vulkanische natuurgeweld in het midden van verstilde wintse landschappen, blijkt een onwerkelijke combinatie. Dit is ook het beste jaargetijde om dieren te zien. Voor sneeuwvliehoppers zijn er mogelijkheden te over. Wie lawaai en wat sterk geen probleem vindt, kan deelnemen aan een van de vele sneeuw-scootertrips. De echte stiltezoeker kan er met crosscountry ski's of met tenniscracks uitgeruste sneeuwvoetschoenen, op uit. Yellowstone is een hoogvlakte en daardoor is er op veel plaatsen een fantastisch uitzicht. De geschiedenis van Yellowstone is nogal veelbewogen, letterlijk. Door de miljoenen jaren

heen is dit gebied het toneel geweest van maar liefst drie buitengewoon geweldige vulkaanuitbarstingen. Supervulkaan Yellowstone is uiteindelijk ingestort en vormt nu een caldera, een grote komvormige krater. Maar net onder de grond van de caldera borrelt en bruist een massa gesmolten gesteente: magma. Magma is de motor achter alle geisers en heetwaterbronnen en dat zijn er nogal wat. Meer dan tweehonderdvijftig van de circa vijfhonderd geisers ter wereld komen hier voor. Sommigen zijn wereldberoemd geworden, zoals Old Faithful. Deze geiser doet zijn naam eer aan: hij is superbetrouwbaar en slaat nooit een uitbarsting over. Elke negentig minuten, zomer en winter, trakteert deze geiser met persoonlijkheid, de bezoekers op een eruptie die zijn weerga niet kent. In de winter is zo'n uitbarsting des te indrukwekkender omdat er dan veel meer stoom ontstaat, waardoor het schouwspel nog grootschaliger lijkt. Op veilige afstand zien we hoe dit slapende monster ontwaakt. Een zacht gerommel neemt langzaam toe en dan spult een enorme kolom heet water met stoom wel vijftig meter hoog uit de aarde. Het kolossaal natuurgeweld geeft een overwelldig gevoel van rietigheid. Het geweld duurt maar enkele minuten, maar laat een levenslange herinnering achter. Het is een wonderlijk idee dat datzelfde geiserwater honderden jaren

Meer dan 250 geisers zijn er in Yellowstone.

De winter is een tijd van honger.

geleden als regen- en smeltwater de bodem insijpde, waar het op slechts enkele kilometers diepte de hete ingewanden van de aarde tegenkwam. Die verhitten het water tot boven het kookpunt en zo werden water en stoom langzaam onder grote druk weer naar het oppervlak gestuwd, klaar om deel te nemen aan de volgende geiseruitbarsting.

Visitekaartje

Yellowstone lijkt ongastrif, met zijn explosieve natuur en lange, koude winters. Van november tot maart houdt de winter de natuur in de houdgreep, maar toch is dit gebied populair bij dieren. Voedselgebrek en temperaturen die gemakkelijk beneden de dertig graden kunnen tumelen eisen weliswaar hun tol, maar toch bruisen hier zoals op weinig andere plaatsen. Het gebied is de Serengeti van het noorden. De open vlaktes met grote kudde grazende bison en herten, belaagd door wolven, geven een onmiskenbaar Afrika gevoel. Veel dieren gaan de confrontatie met de winter niet aan. Beren en veel knaagdieren houden een winterslaap en merken weinig van de sneeuw en de strijd om te overleven. Bison en Amerikaanse edelherten gaan de wedloop met de kou wel voor de volle honderd procent aan. Niet altijd met succes, want tijdens winters met veel sneeuwval kunnen ze slecht hun voedsel opgraven en sterven talloze dieren onherroepelijk de hongerdood. Vroeger zagen de Amerikaanse prairies zwart van miljoenen bison, maar nu is Yellowstone een van de laatste gebieden waar deze dieren in het wild voorkomen. Van enkele tientallen miljoenen dieren zijn er nu nog slechts enkele duizenden over. De uitstervende bison was ook een belangrijke reden dat Yellowstone, bijna anderhalve eeuw geleden, tot beschermd gebied werd verklaard. Er waren minder dan vijftig dieren over, de door het leger moesten worden beschermd tegen stropers. De ironie wil dat hetzelfde leger nog maar niet gestopt was om te proberen de soort uit te roeien, om zo de Indianen van hun belangrijkste voedselbron te beroven. Bison hebben ondertussen, samen met de wolf, een comeback gemaakt en zijn het visitekaartje van het gebied geworden. Als effectieve grasmaaiers zijn bison de spil waar de natuur van Yellowstone om draait: ze houden grote vlakten open en zorgen zo voor een gevarieerd landschap waar veel dieren zich thuis voelen. Zonder begrazing door deze imposante kolossen zouden grote delen van de open gebieden dichtgroeien en bos worden.

Centrale verwarming

Uitstert behoudzaam vervolgen we onze skitrip door het landschap van vuur en ijs. We skien vlak langs groepen bison. Zonder ons een blik waardig te keuren, gaan ze door met hun levensreddende activiteit: eten zoveel ze kunnen. Met een rugzak vol energierijke muusstrepen en hete chocolademelk, en een warm hotel waar het koude, lokaal gebrouwen bier op ons wacht, hebben we het een stuk makkelijker dan de natuurlijke bewoners. Ik kan een licht schuldgevoel niet onderdrukken. Maar onze aanwezigheid helpt de dieren toch een beetje. Door de paden die de winterstoeristen met ski's of sneeuwscoters maken, kunnen de beesten makkelijker van het ene naar het andere gebied trekken, waardoor ze minder kostbare energie

De kleur van de geisers rukt dieren op. Maar voor de bison is de winter een tijd van honger.

hoeven te verbruiken. Ook de natuur zelf helpt ze een handje. Hier en daar hebben de talloze geisers en heetwaterbronnen die Yellowstone rijk is, de sneeuw doen smelten, waardoor de dieren makkelijker kunnen grazen. Vlakbij Old Faithful sipleen volkjes stoom uit een netwerk van spleten in de bodem. Hier is nauwelijks of geen sneeuw en de bodem voelt aangenaam warm aan. Dat hebben de bison ook in de gaten en enkele tientallen dieren hebben bij deze natuurlijke centrale verwarming de nacht doorgebracht. Spookachtige silensen stoom dansen als witte wieren tussen de bruine lippen en bevroren op koppen en ruggen.

Wolfvrij Amerika

Sinds een jaar of vijftien heeft Yellowstone er een nieuwe bewoner bij gekregen: de wolf. Na meer dan een eeuw van het Yellowstone terug te zijn verdwenen, zijn deze magische jagers eindelijk terug en hiermee is het ecosysteem weer compleet. In de negentiende eeuw werd de wolf gezien als een pest die je koste wat kost moest zien uit te roeien. Dat lukte na decennialange harde vervolging. Geen middel werd geschuwd om de dieren om zeep te helpen: jacht, klemmen en zelfs gif werden ingezet om een wolfvrij Amerika te verwezenlijken. Uiteindelijk lukte dit bijna. Grote dieren, inclusief Yellowstone, waren aan het eind van de negentiende eeuw officieel 'wolfvrij'. Maar in de loop van de twintigste eeuw veranderde de mentaliteit dankzij meer kennis hoe de natuur werkt en welke belangrijke rol roofdieren, zoals wolven, daarin spelen. Langzaam ontworstelde de wolf zich aan zijn slechte imago. Natuurbeschermers begonnen te lobbyen voor zijn terugkeer. Dat bleek een hele toer, want de verhouders die rond Yellowstone hun koeien laten grazen, toonden zich felle tegenstanders. Met argumenten

die aantoonaar onjuist waren zoals 'de wolf heeft nooit in Yellowstone geleefd' tot 'de wolf is een levensgevaarlijke mensenteter' wisten zij de herintroductie te vertragen. Maar uiteindelijk, midden jaren negentig, was het zover en zetten de parkmanagers dertig Canadese wolven in Yellowstone uit. Een mijlpaal en een belangrijke overwinning voor de natuurbescherming. Alle begin is moeilijk en de dieren wisten zich eerst geen raad met de bison, een voor hen nieuwe prooi. De Amerikaanse edelherten waren daarom in eerste instantie hun favoriete maaltje. Maar de nieuwe wolven pasten zich razendsnel aan. De populatie groeide gestaag en de dieren leerden in enkele jaren hoe ze die imposante bison moesten vangen. De dertig wolven zijn nu toegenomen tot een imposante club van meer dan driehonderd, verdeeld in zo'n dertig familiegroepen, of packs. Ze worden nauwlettend besloten en veel dieren hebben een zonder omgeven, zodat onderzoekers exact weten waar ze zich ophouden, hoe lang en hoe ver ze lopen en waar ze hun prooi vangen. Volgens wolfonderzoeker Rick MacIntyre hebben de wolven een enorm positieve invloed op Yellowstone. Naar zijn mening profiteren talloze assets van de prooisens van de wolven, maar nog belangrijker is dat het evenwicht in de natuur is hersteld. 'De wolven hebben de enorme aantallen herten, weer een beetje onder controle gekregen', vertelt MacIntyre. 'De herten zorgden voor veel grote problemen. Ze graasden grote stukken van Yellowstone helemaal kaal.' Van die ruim 20.000 herten is dankzij de wolf nog maar de helft over. Overbegrazing is dan ook geen probleem meer en hier en daar groeien weer stukken nieuw bos. Bevers wieden dit jonge bos goed te waarden; en de takken van de jonge bomen zijn vrij toegankelijk. Nu heeft Yellowstone voor het eerst in vijftig jaar weer een bewoonde beverbuurt. Met dank aan de wolven.